

מגמות חצי-שנתיות במדיניות-החוץ האזורית של ישראל

גיליון מס' 16, יולי-דצמבר 2025

גיליון זה מוקדש לשגריר איתן נאה ז"ל, אשר הקדיש את חייו לביצור ביטחונה ושגשוגה של ישראל, פעל במחוייבות גדולה להשתלבותה של ישראל באזורים סביבה ודאג למעמדה בעולם

עורך: ד"ר רועי קיבריק*

מסמך זה מציג את המגמות המרכזיות שאפיינו את מדיניות-החוץ האזורית ויחסי-החוץ של ישראל בחודשים יולי-דצמבר 2025. יחסי החוץ בתקופה זו התעצבו בהשפעת כהונתו של טראמפ אשר מערערת את הסדר העולמי הליברלי, מעצבת את המתרחש גם במזרח התיכון, והביאה להפסקת האש בעזה. בתקופה זו, כאשר מערך החוץ הישראלי סובל משנים של הזנחה, מתברר כי לשכת ראש הממשלה פעלה גם עבור קטר, ואינטרסים פוליטיים פנימיים עיצבו את מדיניות החוץ, המשיכה ישראל להמנע מהצגת חזון ליום שאחרי המלחמה בעזה, והתמקדה בפעילות צבאית להקרנת עוצמה והסרת איומים מיידיים. הריבונות הישראלית נפגעה והצטמצמה עת ארה"ב ניהלה במקום ישראל את סיום המלחמה בעזה ואת התהליך המדיני שלאחריה. ישראל איבדה את מקומה הייחודי בווינגטון, ותורכיה ומדינות המפרץ השפיעו במידה רבה על מדיניות טראמפ באזור, למורת רוחה של ישראל. במקביל, המשיכה הממשלה לפעול נגד פתרון שתי המדינות, ואל מול מחויבות בינלאומית גוברת למדינת פלסטין, קידמה תהליכי סיפוח דה-פקטו מואצים בגדה המערבית. ישראל מיצבה עצמה כמי שמתכחשת לדין ולסדר הבינלאומי הדמוקרטי-ליברלי יחד עם כוחות סמכותניים אחרים בעולם, וכמי שמנסה באמצעות כוח לעצב את סביבתה האסטרטגית. עובדה זו, יחד עם התמונות המגיעות מעזה, הביאו את מדינות האזור לראות בישראל איום גובר על היציבות האזורית, את אירופה לנקוט בסנקציות תקדימיות כלפיה, ולפגיעה משמעותית במיתוג של ישראל ובנכונות הקהילה האזרחית הבינלאומית לשתף עמה פעולה. לצד המשך היריבות עם איראן, המשבר המעמיק עם תורכיה, וחוסר ההצלחה להגיע להסדר בסוריה, ההתנהלות האחראית ושיתוף הפעולה עם התהליך המדיני בלבנון מעורר אופטימיות זעירה, וכך גם חזרתה לבמה של השותפות עם יוון וקפריסין.

פירוט המגמות

1. הריבונות הישראלית נפגעת כאשר הממשל האמריקאי לוקח אחריות על עיצוב היום שאחרי המלחמה באזור, "היחסים המיוחדים" בין המדינות מתחלפים ביחסים אינסטרומנטליים, והממשל האמריקאי עוטף את הגלולה המרה בהצגת שיח חיובי מתמשך ושיתוף פעולה בזירה הבינלאומית - טראמפ עצר את התכנית הישראלית לכיבוש עזה, הכריז על הפסקת אש ושחרור חטופים, הציג את תכניתו ל"יום שאחרי", והביא את ממשלת ישראל לקבל זאת ואת ראש הממשלה נתניהו להתנצל בפני אמיר קטר על התקיפה בדוחה. טראמפ ביקר בישראל ובמצרים כחלק מהמהלך, בכירי ממשלו הגיעו לישראל לפקח על פעולות צה"ל ולוודא שישראל מבצעת את חלקה, וארה"ב בנתה מפקדה בקריית גת. טראמפ התערב בענייניה הפנימיים של ישראל בבקשו חנינה עבור נתניהו. השפעת קטר, תורכיה וערב הסעודית על מהלכי טראמפ במזרח התיכון שיקפו לישראל ולעולם את ירידת השפעתה הייחודית של ישראל על ווינגטון, ואף את מרחב הפעולה המצומצם של נתניהו אל מול טראמפ. לצד כל זאת, שמרה ארה"ב על שיח מתמשך עם ישראל, ונערכו פגישות רבות וביקורים הדדיים בין בכירי המדינות.

* ד"ר רועי קיבריק הוא מנהל המחקרים של מכון מיתווים; מסמך זה מבוסס על ששת הגיליונות האחרונים של [הדו"ח הדיפלומטי](#) שמפרסם מכון מיתווים ושסוקר מדי חודש את יחסי ישראל והפלסטינים, יחסי ישראל עם המזרח התיכון, אירופה ואגן הים התיכון, ותפקוד מערך החוץ. המסמך מתפרסם בשיתוף קרן פרידריך אברט, ולהכנתו תרמו אדם פטקין, ג'רמי יששכרופ, ברוך בינה, דניאל שק, יעל פתיר, רודיקה רדיאן-גורדון, אהוד עירן, מאיה שיאון צדקיהו ואורני לבני.

ארה"ב אף המשיכה להגן על מדיניות ישראל במסודות הבינלאומיים, והטילה סנקציות על מוסדות ואישים שפעלו, לתפיסתה, נגד ישראל.

2. **ישראל מנסה להאריך את המלחמה בעזה ונמנעת מהצגת תכנית ליום שאחריה, בעוד הקהילה הבינלאומית מקדמת הכרה בפלסטין ופתרון מדיני בדרכ ליישום פתרון שתי המדינות -** ממשלת ישראל ניסתה למנוע את סיום המלחמה בעסקת שבויים, התכוננה לכיבוש כלל הרצועה מחדש, חיבלה במשא ומתן על ידי תקיפת משלחת החמאס בדוחה, ונמנעה מהצגת עמדתה ליום שאחרי המלחמה. הקהילה הבינלאומית לחצה לשינוי מנגנון הסיוע ההומניטרי בעזה, קידמה את הצהרת ניו-יורק על בסיס היוזמה הצרפתית-סעודית, ומדינות מרכזיות במערב הכירו במדינת פלסטין. טראמפ הציג את תכנית 20 הנקודות שלו, שאומצה על ידי מועצת הביטחון של האו"ם בהחלטה 2803 ויחד עם מדינות האזור והקהילה הבינלאומית, הכריח את ישראל לפעול לאורה, תוך הכרזה על הפסקת אש ושחרור מרבית החטופים (למעט רן גואילי). התנגדותה המתמשכת של ישראל לכניסת הרשות הפלסטינית לניהול הרצועה כאלטרנטיבה לחמאס, עיכבה את הקמת כוח הייצוב הרב-לאומי ואת הכניסה לשלב ב' הכולל גם את פירוק חמאס מנשקו בעודה מרחיקה משתתפות פוטנציאליות, והשאירה את חמאס כגוף החזק ברצועה.

3. **המיתוג הישראלי העולמי נפגע קשה, ישראל מוחרמת על ידי ציבורים הולכים וגדלים בעולם ומשלמת על כך בתחומי התיירות, התרבות, הספורט, העסקים, המחקר ועוד, כאשר מכירות הנשק וההיי-טק משמשות אותה כנכס דיפלומטי בעולם שיציבותו מתערערת -** נוכח התמונות המגיעות מעזה התעצמה ברחבי העולם ביקורת ציבורית על ישראל, וגבר הלחץ על ממשלות לפעול נגד פעילותה ברצועה. הופעות של אמנים ישראלים בעולם בוטלו, אמנים בינלאומיים הפסיקו לשתף פעולה עם ישראל, וקבוצות ספורט נמנעו מלשחק מול קבוצות ישראליות. חלה ירידה בהענקת תקציבים לחוקרים ישראלים, ואגודות מחקריות השעו קשריהן עם אגודות ישראליות. למרות הפסקת האש המשיכו הפגנות נגד ישראל, רבו התקריות האלימות נגד תיירים ישראלים, ונרשמה עלייה באנטישמיות נגד קהילות יהודיות. עם זאת, מכירות הנשק הישראלי, אשר נפגעו בתקופת המלחמה בעזה, שבו לפרוח עם ההכרזה על הפסקת אש, בייחוד נוכח מלחמת רוסיה באוקראינה.

4. **ישראל המשיכה בתהליכי הסיפוח (דה-פקטו) המואץ של הגדה המערבית על ידי הצהרות, חקיקה, תכנון, תקצוב וגיבוי מוסדי לאלימות מתנחלים, וזאת אל מול הצהרות אמריקאיות המתנגדות לסיפוח פורמלי, התנגדות אזורית, הכרה גוברת במדינת פלסטין, וגינויים רבים מצד הקהילה הבינלאומית -** על אף הצהרות עקרוניות אמריקאיות שהביעו התנגדות לסיפוח, וגינויים רבים ממדינות האזור והקהילה הבינלאומית למהלכיה של ישראל בגדה המערבית, ישראל המשיכה לפעול לסיפוח דה-פקטו של השטחים. טרור ואלימות מתנחלים כלפי קהילות פלסטיניות במטרה לגרשן ולהשתלט על שטחן קיבלו רוח גבית מהממשלה ולעיתים אף מצה"ל, והגיעו לשיאים חדשים. מועצת התכנון העליונה קידמה מספר שיא של בנייה בהתנחלויות, כולל בשטח E-1, באזור עטרת, ובשטח שפונה בהתנתקות החד-צדדית בצפון השומרון. שר האוצר סמוטריץ' המשיך לפגוע בכלכלה הפלסטינית ונמנע מהעברת כספי הסילוקין, והכנסת קידמה החלת חוקיה על השטחים בתחומי חיים נוספים, כמו בתחום המחקר הארכיאולוגי.

5. **ישראל מתכחשת לדין הבינלאומי ומצטרפת לקעקוע נורמות הסדר הדמוקרטי-ליברלי -** בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג התעקש להשאיר את צווי המעצר נגד נתניהו וגלנט בתוקף, ובית הדין הבינלאומי לצדק דחה את הפרשנות של ישראל בנוגע לאונר"א. תלונות פליליות הוגשו נגד חיילים ישראלים ברחבי העולם, ותלונה למועצת הביטחון הוגשה נגד ישראל על התקיפה בדוחה. ועדת חקירה של האו"ם קבעה כי ישראל מבצעת רצח עם בעזה, והוועדה נגד עינויים ביקרה את ישראל על יחסה לאסירים. ישראל פעלה לצאת מארגונים בינלאומיים, ודחתה את הסמכות וההחלטות של בתי הדין.

6. **בעוד ישראל מקרינה עוצמה צבאית ומאמצת קו עצמאי ותוקפני במזרח התיכון, מדינות האזור תופסות אותה כאיום גובר, מתארגנות עם ארה"ב לקדם ייצוב של המערכת גם ללא מעורבותה, ומאמצות ביתר שאת את פתרון שתי המדינות -** ישראל אימצה תפיסה כי הפגנת כוח והפעילות ההתקפית שלה באזור נגד איראן ושלוחיה יקרבו את שאר מדינות האזור לנורמליזציה עמה. מדינות האזור ביקרו את ישראל על התעקשותה להמשיך את המלחמה בעזה, וכן על המשבר ההומניטרי

הגובר וקידום הסיפוח ואליונות המתנחלים בגדה המערבית. התקיפה הישראלית בקטר חזקה את התפיסה האזורית הרואה בישראל איום ביטחוני, והביאה להתארגנות אזורית חוצת-מחנות לשלב ידיים עם ארה"ב (ועם אירופה), ולסיים את המלחמה בעזה. מדינות האזור קיבלו את תכנית טראמפ, מצרים אירחה ועידת פסגה להתחלת יישומה - ללא השתתפות ישראל - כאשר תורכיה וקטר קיבלו מקום משמעותי ליד השולחן, יותר מכפי שישראל רצתה. נוכח פעולות הממשלה בעזה, בגדה ובאזור, הבהירו מדינות האזור כי לא תהיה אינטגרציה של ישראל למרחב ללא המרכיב הפלסטיני, והתגייסו לתמוך בהכרה הגוברת במדינה פלסטינית ובתהליכי הקמתה.

7. **ישראל מפעילה כוח צבאי בסוריה ולבנון להסרת איומים מיידיים ולמניעת כניסה מחודשת של איראן, ושומרת בחסות אמריקאית על ערוצי משא ומתן, תוך שיתוף פעולה קונסטרוקטיבי עם התהליך המדיני בלבנון, והסתייגות מההתפתחויות בסוריה - ישראל המשיכה לתקוף מטרות חזבאללה ברחבי לבנון, ואף התנקשה ברמטכ"ל חזבאללה החדש בדאחיה. היא תמכה בהגבלת תקופת פעולתו של יוניפי"ל, פעלה למניעת כניסה של תמיכה איראנית בחזבאללה, קראה לממשלת לבנון להשלים את פירוק חיזבאללה מנשק, וקיימה עמה משא ומתן במסגרת הוועדה המשותפת בחסות אמריקאית. בסוריה המשיכה ישראל להחזיק ברצועת הביטחון שיצרה לאורך הגבול, תקפה מטרות ברחבי סוריה, והפעילה כוח להגנה על המיעוט הדרוזי בא-סוידא. במקביל ניסתה ללא-הצלחה למנוע מהממשל האמריקאי להסיר את הסנקציות על משטר א-שרע, פעלה להגביל את הנוכחות התורכית בסוריה על ידי פעולות צבאיות, והמשיכה בחסות אמריקאית במגעים ישירים עם המשטר לכינון הסכם ביטחוני.**

8. **יחסי ישראל עם אירופה מגיעים לשיאים שליליים, ועל אף שאירופה מפוצלת ביחסה לישראל בין מדינות שונות ובין הציבור והממשלות, ננקטים באירופה סנקציות וצעדים תקדימיים בניסיון להביא לסיום המלחמה וקידום פתרון שתי המדינות - נוכח המתרחש בעזה דן האיחוד האירופי בהשעיית הסכם האסוציאציה והטיל סנקציות מוגבלות על ישראל. הצעדים התמתנו לאחר ההכרזה על הפסקת אש בעזה, אך הנושא נשאר על השולחן, ואירופה המשיכה לדון בהוצאת ישראל מתוכניות נוספות. לחץ ציבורי על הממשלות תורגם לפעילות לקידום פתרון שתי המדינות, אימוץ תכנית טראמפ והכרה במדינת פלסטין על ידי מספר מדינות מרכזיות כולל צרפת ובריטניה. זאת לצד הטלת אמברגו נשק, איסור כניסתם של שרים מממשלת ישראל, וסנקציות כלכליות. המתח עם צרפת, שהובילה את היוזמה הצרפתית-סעודית גבר, היחסים עם ספרד, אירלנד ונורבגיה הורעו נוכח סנקציות נוספות מצידן. אפילו גרמניה, שנזהרה לא לפגוע ביחסים עם ישראל, מנעה מהאיחוד נקיטת צעדים דרסטיים יותר ונמנעה מהכרה במדינה פלסטינית, הטילה אמברגו נשק חלקי על ישראל עד להפסקת האש. ישראל מצדה המשיכה לפנות למדינות מזרח אירופה ולמפלגות ימין קיצוני ברחבי היבשת בחפשה אחר תמיכה לא-ביקורתית.**

9. **במזרח אגן הים התיכון, אל מול מתיחות גוברת בין ישראל ותורכיה, שבאה לידי ביטוי גם בזירה העזתית והסורית, ולאחר הסכם הפסקת האש בעזה, חוזרת הברית ההלנית לתמונה, וממשלות ישראל, יוון וקפריסין מקדמות שיתופי פעולה ביטחוניים - המשבר ביחסים הביטחוניים עם תורכיה העמיק, ובזירה הסורית מצאו עצמן ישראל ותורכיה נאבקות על הגבלת השפעתה של המדינה השנייה. תורכיה חברה לקטר והפכה למתווכת יעילה לסיום המלחמה בעזה, ומיציבה עצמה כחלק מהקואליציה האזורית וכשותפה של ארה"ב בעיצוב היום שאחרי המלחמה, וזאת על אף התנגדות ישראלית להעניק לה תפקיד משמעותי. על רקע המתיחות הגוברת בין ישראל ותורכיה, לאחר הפגנות ברחוב היווני והקפריסאי נגד ישראל והורדת הפרופיל של היחסים, סיום המלחמה בעזה אפשר להנהגות לשוב ולהיפגש בפגישות רמות דרג, כולל פגישת פסגה נוספת, ולקדם שיתופי פעולה ביטחוניים.**